

بسم الله الرحمن الرحيم

اللهم عجل لوليک الفرج

پنجاهمین همایش روایت عهد با موضوع "معماری اسلامی" با حضور مهدی یاوران در مسجد بقیه الله العظم برقرار شد.

استاد رائفی پور با ذکر دغدغه معماری ایرانی- اسلامی و در راستای تبیین مسائل فرهنگی مربوط به پی ریزی یک جامعه مهدوی در ابتدای جلسه، اهمیت این حوزه را در شهرسازی اسلامی گوشزد کرده و سپس با طرح سوالاتی مانند چرایی اهمیت شهر ایرانی- اسلامی و چگونگی اصول توسعه اسلامی در مکتب اسلام، تأکید کردند که مفهوم معماری اسلامی فراتر از آن چیزی است که عوام تصور می‌کنند و تنها راه تصحیح اشتباهاتی که در تمام این سالها در طراحی شهرها و مساکن مرتکب شده ایم مطالبه مردم از مسئولین است.

ایشان در ادامه تعاریف مربوط به علم معماری و مکاتب آن را مورد بررسی قرار داده و در یک تعریف کلی معماری را علم تغییر محیط طبیعی به محیط مصنوع برای برآورده کردن نیازهای انسان دانستند که البته باید در جهت آرامش انسان قدم بردارد نه فقط برای ایجاد آسایش.

استاد با ذکر این نکته که هر مکتب فکری آرزوهای خود را در قالب یک آرمان شهر ایده آل به تصویر کشیده است، مدینه فاضله یک جامعه مسلمان را بر مدار اسلام و با توجه به ویژگی‌های یک مسلمان تعریف کردند.

در ادامه تعاریف مربوط به معماری، استاد رائفی پور با توجه به این موضوع که تمام مکاتب معماری در جهان بر پایه فلسفه بنا شده اند به بررسی روابط بین مکاتب معماری تمدن‌های بزرگ جهان و فلسفه بنیادی آنها پرداختند. از جمله:

- فلسفه کیهانی و خرافی در معماری مشرکانه مصر باستان

- فلسفه دینی در معماری شهرهای مسلمانان و در اروپای قرون وسطی

- فلسفه افلاطون و دکارت در معماری مدرن

- فلسفه هایدگر در معماری پست مدرن

- فلسفه ژاک دریدا در معماری ساختار شکنی (دیکانستر اکشن)

سپس ایشان با ذکر این سؤال که چرا باید از مکاتبی تقلید کنیم که فلسفه هیچ کدامشان بر پایه اصول ایرانی و اسلامی تدوین نشده است، ویژگی‌های مکاتب فلسفی رایج در معماری نوین را ایهام، آشفتگی، دوگانگی، عدم ثبات، تزلزل، فریب، عدم سودمندی، چند معنایی و تناقض و کاملاً در تضاد با مبانی فکری یک ایرانی مسلمان دانسته و در ادامه تفکراتی که این مکاتب معماری از آنها بهره می‌برند را بر شمردند: تفکر اومانیزم (انسان محور و نه خدا مدار)، اگوستریسم (خویشتر محور)، امپریسم (بیگانه با ماورا)، تفکر نسبی و شک گرا، تفکر ساختار شکن، تفکر لذت گرا، یوتولیتاریانیزم (اصالت سود)، تفکر مصرف گرایی و فلائینیزم یا تفکر تبرج.

استاد رائفی پور در ادامه با نمایش تصاویری به طور جزئی‌تر نتایج تقلید کورکورانه از غرب و معضلات سکونت در آپارتمان‌های طراحی شده بر پایه همان اصول تقلید شده را مورد بررسی قرار دادند و رویگردانی غرب از سبک معماری خلق شده توسط خودشان و تغییر آن بر اساس اصول شهرسازی اسلامی را یکی از نشانه‌های شکست این مکاتب دانستند.

ایشان بعد از اشاره به مشکلات جسمی ناشی از این تغییر سبک زندگی، به طور ویژه مشکلات مذهبی و فرهنگی را عنوان کرده و اثرات زندگی در آپارتمان‌های کوچک، تمرکز جمعیت و تأثیرات سبک‌های نوین و غربی معماری بر تعلیم و تربیت را توضیح دادند.

استاد رائفی پور با اشاره به این موضوع که متأسفانه مطالعات صورت گرفته درباره معماری اسلامی بسیار محدود است و تلقی عمده دانشکده‌های معماری از معماری اسلامی محدود به هندسه و کارکرد بناهای مذهبی و سنتی است، اسلام را دارای راهبردها و میانی نظری و اصول طراحی شهر اسلامی دانسته و استخراج منابع مکتوب اسلامی و عمل به آنها را از ضروریات این روزهای جامعه ایران معرفی کردند.

ایشان بخش عمده ای از این جلسه را به صحبت درباره تعدادی از روایات و احادیث بی شمار مربوط به معماری پرداخته و اشارات مستقیم، غیر مستقیم و یا برداشت‌های مربوط به معماری نوین را از دل این روایات بیرون کشیده، سپس یافته‌های به دست آمده را طبقه بندی کردند:

1- اصول ساختار شهر اسلامی:

- چهره شهر اسلامی

- ارتباط با نظام تکوین و تشریح (ارتباط با زمان، ارتباط با طبیعت، ارتباط با خود و ارتباط با جامعه)

- جهت گیری شهر

- ابعاد اخلاقی و معنوی فضا

- اندازه واحدهای همسایگی

- کیفیات شهر (امنیت، نشاط، محیط خانوادگی، سبزی‌نگی و نهمی از تبرج)

2 - مشخصات اجزای شهر اسلامی مانند خانه، حمام، مسجد، بازار، ...

استاد رائفی پور شهر اسلامی را شهری معرفی کردند که ارتباط تعریف شده انسان با خدا در آن به نحو مطلوب اتفاق می‌افتد، بنابراین شهر و عناصر آن باید موجب یادآوری خداوند شوند. همچنین لزوم بررسی و کشف روابط بین معماری و تأثیرات اخلاقی و معنوی آن بر انسان را از نیازهای امروز جامعه ما عنوان کرده و نقش حوزه علمیه در این زمینه و در رابطه با توصیات اسلام در راستای معماری اسلامی را پر رنگ دانستند.

ایشان همچنین راهکارهایی را برای حل معضلات معماری نام برده و اضافه کردند که معماری اسلامی به معنای رخوت و بستن راه تحقیق و تفکر و تکرار تجربیات گذشتگان نیست بلکه باید بر مبنای اصول اسلامی بهترین راه تحقیق این اصول را در شهر معاصر با بهره گیری از عقل جستجو کرد.

تعدادی از راهکارهای پیشنهادی ایشان بدین شرح است:

- حل مشکل مسکن

- برگزاری دوره‌های ویژه دروس حوزوی برای معماران و تصحیح برخی دروس

- توجیه مسئولین مربوطه درباره اهمیت موضوع

- تقویت جدی آکادمیک رشته معماری اسلامی

- تقویت سمن‌های فعال در این عرصه

- برگزاری مسابقات جایزه بزرگ کشوری، منطقه ای و جهانی معماری اسلامی

- ارتباط با دیگر کشورهای اسلامی و استفاده از تجارب آنها از طریق سفر به آنجا

- برگزاری همایش‌ها و فراخوان مقالات علمی و پژوهشی

- موسسه مطالعات شهرسازی و معماری اسلامی دارالهجره

استاد رائفی پور در پایان جلسه از علاقمندان به حوزه معماری خواستند تا به طور جدی به این مسئله ورود کنند.